

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

3 septembrie, ora 13.00

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

SERIA ORCHESTRELOR ROMÂNEȘTI

Sala Radio

ORCHESTRA NAȚIONALĂ RADIO

FRANCESCO LECCE-CHONG dirijor

DAVID FRAY pian

EMIL VIȘENESCU clarinet

Diana Rotaru Concertul pentru clarinet și orchestră, *De simplici duplex II*

Hindemith *Metamorfoze simfonice pe teme de Carl Maria von Weber*

Allegro / Scherzo (Turandot): Moderato / Andantino / Marș

Bernstein Simfonia nr. 2 pentru orchestră și pian solo, *The Age of Anxiety*

Partea I: Prolog. Lento moderato / The Seven Ages. Variațiuni 1-7 / The Seven Stages. Variațiuni 8-14

Partea a II-a: The Dirge. Largo / The Masque. Foarte rapid / Epilog. Adagio

Diana Rotaru: Concertul pentru clarinet și orchestră, *De simplici duplex II*

Cuvântul autoarei: „*De simplici duplex II* (lucrare care continuă o idee explorată într-un duo pentru trompetă și trombon) încearcă să echilibreze două forțe generatoare ale muzicii: Sacrul și Instinctualul. Clarinetul îmi pare a fi instrumentul ideal pentru a călători, dintr-o lume sonoră a rugăciunii și lamentației, la una încărcată de senzualitate jucăușă. Sacrul este sugerat prin incantații care suprapun sau alternează diverse surse într-un spațiu oniric: „toaca” ortodoxă (simantra), melodii de tip bizantin, un citat din Gesualdo, „clopotele” catolice, tobe „exotice” și așa mai departe – în timp ce echilibrează calmul indus de transă cu toată furia și drama lumii moderne. Cadența de clarinet face tranziția către Instinctual, către Spectaculos – ritmuri „giusto” și influențe de jazz. Conflictul dintre cele două lumi dă naștere punctului culminant al lucrării – lucrare care poate fi astfel percepută ca o interpretare a unui arhetip cultural major: forma clasică de „sonată” (teză – antiteză – sinteză). Lucrarea este dedicată minunatului clarinetist român Emil Vișenescu”.

Paul Hindemith: *Metamorfoze simfonice pe teme de Carl Maria von Weber*

Nevoit să părăsească Germania după luarea puterii de către naziști și persecuțiile la care a fost supus, Paul Hindemith a ajuns în 1940 profesor de compoziție în Statele Unite, la Universitatea Yale. Cu câțiva ani mai devreme, devenise foarte cunoscut în domeniul pedagogic datorită publicării Tratatului său de compoziție în trei volume, contribuție care i-a consolidat reputația de muzician moderat conservator, interesat în a extinde posibilitățile de exprimare ale sistemului tradițional de compoziție cu mijloace adaptate prezentului. Considerat un neoclasic de frunte, Hindemith găsește în contrapunctul baroc al lui Bach o sursă importantă de inspirație, dar și în creația clasică și romantică, îndeosebi cea germană. Lucrarea *Metamorfoze simfonice* apare chiar în această perioadă a clarificărilor stilistice și a unei prime sinteze în creația lui Hindemith. Primul impuls a fost de natură coregrafică, compozitorul urmând să realizeze împreună cu marele dansator rus Leonide Massine un balet pe baza muzicii lui Weber. Din cauza unor dezacorduri apărute între cei doi, proiectul este abandonat, dar Hindemith păstrează schițele și elaborează o întreagă suită pentru orchestră, a cărei primă audiție a avut loc la 20 ianuarie 1944, la New York. Substratul inițial al dansului se simte în versiunea finală. Primele două părți se situează într-un registru jovial, festiv, pe alocuri burlesc, în timp ce părții a treia îi revine momentul de reflecție și repaos, tonul său liric predominant constituind contrastul potrivit pentru marșul din încheiere, în care Hindemith trece de la o primă dispoziție tensionată, cu accente amenințătoare, la finalul zgomotos și triumfal.

Program

Leonard Bernstein: Simfonia a II-a, *The Age of Anxiety*

Compusă la sfârșitul anilor 1940, Simfonia a II-a de Leonard Bernstein poartă titlul vastului poem modern care a inspirat-o: *The Age of Anxiety* de W. H. Auden. Marele poet englez, emigrat în Statele Unite în 1939, a fost întreaga viață atras de muzică și a colaborat cu compozitori de talia lui Benjamin Britten, Igor Stravinsky și Hans Werner Henze, dar nu a avut nici un amestec în proiectul lui Bernstein, afirmând că „(simfonia) chiar nu are nimic de-a face cu mine. Orice legătură cu cartea mea este îndepărtată”. În sens contrar, Bernstein a subliniat întotdeauna strânsa înrudire dintre lucrarea sa și textul lui Auden, care la prima lectură i-a produs o impresie „răvășitoare”. Se întâmpla în 1948 când, în pofida unor reacții împărțite între entuziasm și contestări severe, Auden câștigase Premiul Pulitzer. Așa cum Bernstein se văzuse pe el însuși în desfășurarea poemului, frescă a frământărilor existențiale ale lumii postbelice în căutarea speranței și a credinței în sensul vieții, criticii au detectat în cele patru personaje care se cunosc într-un bar new-yorkez, tot atâtea expresii ale personalității lui Auden. Asemănarea dintre simfonie și poem nu se restrânge doar la orizontul ideatic, ci implică structura însăși a lucrării. Cele șase episoade poetice se regăsesc întocmai în lucrarea orchestrală, astfel încât termenul de simfonie trebuie înțeles în sens larg, de concepție sonoră complexă, narativă, care se apropie de profilul unui poem simfonic. Ajuns la 30 de ani, Bernstein avea succes ca dirijor de orchestră și pianist, și dorea să-și demonstreze calitățile de compozitor de muzică serioasă. Deși a rămas în memoria publicului îndeosebi pentru musicalul *West Side Story* – compus în 1957 – Simfonia a II-a și a III-a (*Kaddish*, 1963) sunt câteva exemple de lucrări care-l plasează în rândul compozitorilor americani importanți de la mijlocul secolului XX. Nu întâmplător pianul, instrumentul său predilect, ocupă un loc proeminent în *The Age of Anxiety*, aceasta fiind soluția naturală găsită de Bernstein pentru a face auzită vocea ascunsă a propriei conștiințe, dar și a subconștientului în confruntarea cu lumea exterioară, cu destinul insondabil și cu efectele acestui conflict, reprezentate de orchestră.

Nesatisfăcut de final, Bernstein a revizuit simfonia în 1965 iar aceasta este versiunea cunoscută astăzi.

Mihai Cojocaru

Orchestra

Proape un secol de activitate artistică – 95 de ani – înseamnă istoria **Orchestrai Naționale Radio**, ansamblu ce a marcat evoluția interpretării și difuzării muzicii simfonice în România. În 1928, o dată cu lansarea postului public de radio, s-a înființat - din inițiativa și sub conducerea compozitorului Mihail Jora - Orchestra Simfonică Radio. La pupitrul ansamblului au fost prezenți, de-a lungul timpului, mari dirijori români ca Ionel Perlea, Alfred Alessandrescu, Theodor Rogalski, Constantin Silvestri, Iosif Conta, Emanuel Elenescu, Horia Andreescu și Tiberiu Soare, precum și invitați de prestigiu ca George Enescu, Sergiu Comissiona, Ion Baci, Cristian Mandeal, Christian Badea.

©Cristian Barcan

În ultimele decenii, pe afișele Orchestrai Naționale Radio au figurat nume mari ale școlii românești de muzică, dar și prestigioși invitați din lumea concertistică internațională. Printre aceștia, îi amintim pe: dirijorii Carlo Zecchi, Igor Markevitch, Ion Marin, Michel Plasson, Maxim Șostakovici, Neil Thomson, Julien Salemkour și soliști vocali celebri ca Montserrat Caballé, Eliane Coelho, Ileana Cotrubaș, Ruxandra Donose, Angela Gheorghiu, Elena Moșuc, Teodora Gheorghiu, Placido Domingo, Luciano Pavarotti. De asemenea, au fost aplaudați alături de Orchestra Națională Radio mari pianiști ca Radu Lupu, Marta Argerich, Valentin Gheorghiu, Dan Grigore, Sviatoslav Richter, Mihaela Ursuleasa, Horia Mihail, violoniștii Yehudi Menuhin, Isaac Stern, David Oistrach, Maxim Vengerov, Vadim Repin, Alexandru Tomescu, Gabriel Croitoru, Liviu Prunaru, Sarah Nemțanu și violonceliștii - Natalia Gutman, Mstislav Rostropovici, Franz Helmerson, Alexandr Rudin.

Repertoriul ansamblului este unul foarte vast și divers, pe afișele concertelor fiind regăsite genuri muzicale reprezentative ale tuturor epocilor, de la muzica barocului la lucrări ale contemporaneității. Mai mult decât oricare formație de profil simfonic, Orchestra Națională Radio își asumă misiunea difuzării creației componistice naționale. Formația este ansamblul cu cel mai mare număr de prime audiții ale compozitorilor români, promovând creațiile acestora în sala de concert, pe calea undelor, prin înregistrări speciale pentru disc și Fonoteca de Aur, parte dintre acestea fiind preluate de Uniunea Europeană de Radio.

Orchestra Națională Radio s-a impus și în afara țării prin turneele întreprinse în Franța, Italia, Germania, Spania, Elveția, Rusia, Ungaria, Turcia, Bulgaria, Cipru, Grecia, Japonia, China - și prin participările la festivaluri internaționale, evenimente care i-au confirmat pretutindeni prestigiul. Aflată la nivelul celor mai importante ansambluri orchestrale aparținând radiodifuziunilor europene, producția acestei orchestre de elită a fost onorată cu importante distincții naționale și internaționale pentru discurile realizate: Charles Cros - Franța; Puerta del Sol - Uruguay, Koussevitzky - SUA.

Printre evenimentele importante care au adus Orchestra Națională Radio în prim planul vieții culturale românești în decursul ultimelor stagiuni se numără: participările la Festivalul Internațional „George Enescu”, la cele două ediții ale Festivalului „RadiRo” – eveniment internațional dedicat orchestrelor radio și organizat de Radio România – concertele extraordinare dedicate Zilei Regalității în România și cele susținute alături de prestigioși artiști de talie internațională ca Andrea Bocelli, Angela Gheorghiu, José Carreras, Richard Galliano, Viorica Cortez, Leontina Văduva, Ruxandra Donose, Elena Moșuc, Teodora Gheorghiu, Roxana Constantinescu etc.

Turneele internaționale la Expoziția Mondială de la Shanghai sau la Shanghai Spring International Music Festival, la Varna Summer Fest sau la Festivalul Balchik Classic Days, dar și cel mai recent turneu al ansamblului, în septembrie 2014, în capitala Malaeziei (invitație în cadrul manifestării internaționale World Summit on Media for Children) atestă toate valoarea Orchestrai Naționale Radio.

Dirijor

Francesco Lecce-Chong este un dirijor în plină ascensiune, cu o prezență internațională. A fost numit director muzical a două orchestre din SUA, Eugene Symphony și Santa Rosa Symphony, înainte de a împlini 30 de ani. A lansat cu succes mai multe proiecte revoluționare, a solicitat zeci de piese orchestrale și a încurajat implicarea comunității. Francesco Lecce-Chong a apărut alături de orchestre din întreaga lume, inclusiv Orchestra Simfonică din San Francisco, Orchestra Filarmonică din New York, Orchestra Simfonică din Seattle, Orchestra Simfonică Națională, Orchestra Simfonică din Atlanta, Orchestra Simfonică din Pittsburgh, Orchestra Simfonică din Toronto, Orchestra Simfonică din St. Louis,

Orchestra Filarmonică din Hong Kong, și a colaborat cu soliști de top precum Renée Fleming și Itzhak Perlman. În stagiunea 2024/25 va prelua rolul de partener artistic al Eugene Symphony, o poziție nou creată care evidențiază și mai mult contribuțiile sale excepționale în domeniu.

Debutul său cu Orchestra Simfonică din San Francisco a fost descris de The San Francisco Chronicle ca fiind „de primă mână” și a subliniat „vitalitatea și strălucirea creației muzicale pe care a atras-o de la membrii San Francisco Symphony”. Alte debuturi recente pe bază de abonament includ Seattle Symphony, Utah Symphony, North Carolina Symphony, Louisville Orchestra, Kansas City Symphony, Detroit Symphony, precum și o revenire la Saint Paul Chamber Orchestra, unde a dirijat premiera americană a Concertului pentru pian de Brett Dean.

În timpul mandatului său, atât cu Eugene Symphony cât și Santa Rosa Symphony au atins etape importante. Unul dintre primele sale proiecte de anvergură a fost „First Symphony Project”, care a constat în comenzi de lung-metraj integrale de la patru dintre compozitorii americani emergenți pe parcursul a patru sezoane, completate cu rezidențe în comunități. Eugene Symphony s-a angajat în cel mai ambițios program din istoria sa, o prezentare în trei concerte a integralei *Tristan und Isolde* de Wagner. Simfonia din Santa Rosa a ajuns la peste două milioane de gospodării din zona Golfului prin intermediul emisiunilor TV „Santa Rosa Symphony Presents”, difuzate de postul local PBS. Programul a inclus peste 20 de lucrări ale unor compozitori în viață și un parteneriat cu Ellen Taaffe Zwillich, laureată a Premiului Pulitzer, culminând cu o înregistrare a muzicii sale dirijată de Lecce-Chong, lansată în 2022 la casa de discuri Delos, prima lansare de CD din istoria orchestrei.

Numai în stagiunea trecută, Lecce-Chong a condus premierele mondiale a cinci lucrări orchestrale majore și a dirijat Santa Rosa Symphony în *Flautul fermecat* de Mozart, pentru care a scris propriul dialog original și a creat scenografia și decorurile. El continuă să construiască parteneriate cu instituții de artă, școli și întreprinderi locale pentru a crea experiențe originale și multidisciplinare pentru public.

La începutul carierei sale de dirijor, Lecce-Chong a fost dirijor asociat la Pittsburgh Symphony sub conducerea lui Manfred Honeck și la Milwaukee Symphony sub conducerea lui Edo de Waart. Și-a construit acreditările în domeniul operei în calitate de dirijor de echipă la Opera Santa Fe și a dirijat *Madama Butterfly* la Opera Florentine cu Simfonia Milwaukee.

Lecce-Chong a primit mai multe distincții, inclusiv prestigiosul premiu al Fundației Solti. Format ca pianist și compozitor, și-a finalizat studiile la Curtis Institute of Music cu Otto-Werner Mueller, după ce a urmat cursurile Mannes College of Music și Accademia Musicale Chigiana din Italia. A avut privilegiul de a fi îndrumat și susținut de dirijori renumiți, printre care Bernard Haitink, David Zinman, Edo de Waart, Manfred Honeck, Donald Runnicles și Michael Tilson Thomas.

Solist

Descris de ziarul german Die Welt ca fiind „exemplul perfect al unui muzician care gândește” și lăudat de New York Times pentru „interpretările sale rafinate din punct de vedere muzical și elegante din punct de vedere tehnic”, pianistul **David Fray** este aclamat pentru interpretările sale de muzică de la Bach la Boulez, concertând în cele mai importante locuri din lume ca interpret de recital, solist și muzician de cameră.

A colaborat cu dirijori renumiți, printre care Semyon Bychkov, Christoph Eschenbach, Paavo Järvi, Kurt Masur, Riccardo Muti, Esa-Pekka Salonen și Yannick Nézet-Séguin, alături de Orchestra Regală Concertgebouw, Orchestra Radio Bavaria, Orchestra Filarmonicii din Londra, Filarmonica din Dresda, Orchestre de Paris și Orchestre National de France. În SUA, a cântat cu Orchestra Cleveland, Orchestra Simfonică din Boston, Orchestra Simfonică din San Francisco, Filarmonica din New York, Orchestra Simfonică din Chicago și Filarmonica din Los Angeles. A susținut recitaluri la Carnegie Hall, Lincoln Center și

Symphony Center din Chicago și concertează în mod regulat la Konzerthaus din Viena, Mozarteum Salzburg, Wigmore Hall din Londra și Théâtre des Champs Élysées din Paris.

Solist

Emil Vişenescu a absolvit Universitatea Națională de Muzică București în 1993 la clasa prof. Ion Cudalbu și Valeriu Bărbuceanu. Între 2000-2002 a studiat la Universitatea de muzică și teatru Berna/Biel unde a obținut diploma de solist la clasa prof. Ernesto Molinari. A urmat cursuri de măiestrie sub îndrumarea clarinetiștilor: Stephan Korody, Aurelian Octav Popa, Karl Leister, Walter Boeykens, Andrew Marriner, Martin Spangenberg, Jozsef Balogh. Câștigător al concursurilor Aurelian Octav Popa (Constanța, 1994), Jeunesse Musicales (București, 1996), obține bursele Martha Moser la Biel (Elveția 2001) și Tschumi Musik Preis la Berna (Elveția, 2002). Din 1993 este membru al orchestrei simfonice a Filarmonicii George Enescu București, iar din 2014 conferențiar univ. dr. al U.N.M.B. Între 2008-2011, a urmat studii doctorale la U.N.M.B. sub îndrumarea Prof. Univ. dr. Șerban-Dimirie Soreanu, pentru finalizarea lucrării *Clarinetul concertant in capodopere ale creației muzicale românești*. Sub îndrumarea aceluiași mentor, între anii 2012-2013 a urmat studiile post-doctorale încheiate cu lucrarea de sinteză *Fenomenologia interpretării muzicale din perspectiva solistică și dirijorală*. În 2014 a lansat cartea cu titlul *Clarinetul fascinant în creația muzicală românească*. Membru al trio-ului *Mozaic*, al ansamblului *Profil Simfonieta* și orchestrelor *Virtuozii din București* și *Camerata Regală*. Solist al orchestrelor din Constanța, Râmnicu-Vâlcea, Ploiești, Satu-Mare, Craiova, Târgoviște, Giurgiu, Pitești, Timișoara, Bacău, Iași, Arad, Bacău, Oradea al orchestrei *Philarmonia București* și al Orchestrei *Icon Arts Sibiu*, al Filarmonicii George Enescu, al orchestrelor de Cameră și Națională ale Radioului din București, al orchestrelor simfonice din Biel, Berna, Dresda, Chișinău și al ansamblului *Ludus - Berna*. A susținut recitaluri în festivalurile internaționale *SIMN*, *Meridian* și „George Enescu”.

Un număr important de compozitori au dedicat lucrări concertante și camerale clarinetistului Emil Vişenescu. Acestea au fost prezentate publicului în primă audiție și au fost înregistrate special la Radio fiind imprimate apoi, pe numeroase discuri compact. Printre compozitori se numără Adrian Iorgulescu, Sabin Pautza, Doina Rotaru, Felicia Donceanu, Carmen Cârnelci, Diana Rotaru, Adrian Enescu, Octavian Nemescu, Nicolae Brânduș, Dan Dediu, Vasile Timiș, Șerban Nichifor. Emil Vişenescu a fost invitat ca membru în juriile concursurilor internaționale *Jeunesses Musicales – București*, *Gheorghe Dima – Cluj*, *Sava Dimitrov – Bulgaria* și a celor naționale *Marțian Negrea – Ploiești*, *Lira de Aur – Suceava*. În calitate de profesor de clarinet, a susținut cursuri de măiestrie la *Cisnădie/Sibiu*, *Bistrița*, *Eforie Sud*, *Sighișoara*, *Cluj*, *Brașov*, *Jerusalim-Israel*, *Oldenburg-Germania*, *Zurich-Elveția* și *Sao Paulo-Brazilia*. Este inițiatorul proiectului *Clarino*, ansamblu de studenți clarinetiști ai UNMB, al cărui scop este promovarea acestora pe scenele de concert din România și din străinătate, repertoriul fiind variat, ce include muzică romantică, modernă și contemporană. *Clarino* este ansamblul căruia un număr mare de compozitori i-au dedicat lucrări prezentate apoi în prime audiții, și reprezintă un laborator în care tinerii muzicieni își șlefuesc talentul muzical, își dezvoltă personalitatea.

Între anii 2015-2017 a urmat cursurile de Master în dirijat orchestră ale UNMB, sub îndrumarea Prof. Univ. dr. Dumitru Goia. Din 2017 a dirijat orchestrele simfonice din Craiova, Brașov, Pitești, Ploiești, Râmnicu-Vâlcea și Chișinău. În 2018 a înființat o orchestră de cameră, cu care a inițiat un proiect de spectacol de operă și balet, având ca scop să prezinte public două capodopere: *Dido și Aeneas* de Henri Purcell și *Apollon Musagettes* de Igor Stravinski.